

26.10.2006

Dnro 3202/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

VIIVÄSTYS ASELUPAHAKEMUSTEN KÄSITTELYSSÄ LÄÄNINHALLITUKSESSA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 27.10.2005 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Etelä-Suomen lääninhallituksen menettelyä aselupahakemustensa käsittelyssä. Hän katsoi lupahakemusten käsittelyn kestäneen kohtuuttoman kauan – yli neljä vuotta.

---

3 RATKAISU

Katson lääninhallituksen menetelleen virheellisesti, kun se keskeytti kantelijan aselupahakemusten käsittelyn yli neljäksi vuodeksi kantelijaan liittyvän rikosepäilyn johdosta.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1 Tapahtumat

Etelä-Suomen lääninhallitus on 24.8.1999 tekemällään päätöksellä antanut kantelijalle hyväksynnän asekeräilijäksi. Hän on sittemmin jättänyt lääninhallitukselle 7.3., 14.6. ja 28.9.2001 päivätyt lupahakemukset. Lääninhallituksessa 7.3.2001 vireille tulleessa hakemuksessaan kantelija on anonut keräilysuunnitelmaansa laajennusta siten, että hänelle myönnettäisiin lupa myös aiemmassa lääninhallituksen päätöksessä luvan ulkopuolelle rajattujen vuoden 1945 jälkeen valmistettujen sarjatuliaseiden keräilyyn. 14.6. ja 28.9.2001 vireille tulleissa lupahakemuksissa oli kysymys hankkimislupien saamisesta kolmea konepistoolia, kahta kivääriä ja yhtä konekivääriä varten.

Lääninhallituksen ryhtyessä käsittelemään kantelijan tekemiä hakemuksia ilmeni, että hän oli hakemustensa vireille tulon ajankohtana epäiltynä törkeästä kätkemisrikoksesta keskusrikospoliisin tutkittavana olevassa esitutkintakokonaisuudessa. Lääninhallitus oli ilmoittanut kantelijalle niin suullisesti kuin kirjeitsekin, ettei lääninhallitus voi ratkaista hänen hakemuksiaan

ennen kuin olisi olemassa riittävä selvyytensä siitä, oliko hän syyllistynyt keskusrikospoliisin tutkittavana olevassa asiassa rikokseen.

Kantelussaan kantelija katsoi, ettei häneen kohdistettu rikosepäily voi olla sellainen asia, joka oikeuttaisi lääninhallituksen olemaan tekemättä yli neljään vuoteen päätöstä hänen hakemusasioissaan.

Lääninhallitus ilmoitti lausunnossaan, että esitutkinta oli päätetty syksyllä 2005 saattamalla se syyttäjän harkittavaksi. Kansliamme tarkastajan hankkiman lisäselvityksen mukaan asia on tällä hetkellä syyttäjän harkittavana. Vantaan kihlakunnan syyttäjäosaston kihlakunnansyyttäjä on 17.8.2006 kertonut, että kysymyksessä on varsin mittava, n. 10 000 sivua käsittävä esitutkintakokonaisuus. Hän ei osannut työtilanteestaan johtuen tässä vaiheessa arvioida syyteharkinnan suorittamisen aikataulua.

3.2

Oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi toimivaltaisessa viranomaisessa asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä. Säännös velvoittaa viranomaista pyrkimään kaikissa käsittelemissään asioissa mahdollisimman joutuissaan käsittelyyn. Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Vuoden 2004 alusta voimaan tulleen hallintolain (434/2003) 23 §:n mukaan asiat on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä. Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Ampuma-aselain 1.3.2002 voimaan tulleen 45 §:n (601/2001) 1 momentin mukaan hankkimislupa voidaan antaa sellaiselle 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussa ampuma-aseita ja aseiden osia. Säännös on tältä osin pysynyt samansisältöisenä aiempaan vastaavaan säännökseen (1/1998) verrattuna.

Ampuma-aselakia koskevan hallituksen esityksen (HE 183/1997) yksityiskohtaisissa perusteluissa 45 §:n 1 momentin osalta todetaan, että luvan hakijan sopivuudella tarkoitettaisiin hänen terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella tehtävää kokonaisarviota. Luvan hakijan käyttäytymistä olisi arvioitava niin hänen menneen kuin nykyisenkin käyttäytymisensä valossa. Hänen aiemman käyttäytymisensä arvioinnissa olisi käytettävä apuna kaikkia niitä keinoja, joita lupaviranomaisella on käytettävissään. Oleellisena apuna olisivat nykyiseen tapaan poliisin pitämät rekisterit. Ampuma-aselainsäädännön mukaisen luvan aiempaa peruuttamista olisi pidettävä luvan hakijan sopivuutta alentavana tekijänä. Lisäksi hallituksen esityksessä todetaan edelleen, että luvan hakijan käyttäytymistä arvioidessa tulisi pyrkiä selvittämään hänen kykynsä ja halunsa täyttää asetetut velvollisuudet. Harkinnassa olisi otettava huomioon ainakin rikokset, joihin henkilö mahdollisesti on syyllistynyt.

Ampuma-aselain 131 §:n mukaan ampuma-aseita, aseiden osia tai patruunoita koskevaan lupa- tai valitusasiaan, joka on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.3

Selvitysten sisältöä

Lääninhallitus on katsonut lausunnossaan, että lupaharkintaan liittyvä esitutkinta oli vireillä ennen kantelijan tekemiä lupahakemuksia. Koska hän oli esitutkinnassa epäillyn asemassa, ampuma-aselain hankkimislupaa koskevien edellytysten toteamiseksi lääninhallitus katsoi oikeaksi odottaa rikosprosessin etenemistä riittävän selvyyden saamiseksi siitä, oliko kantelija syylistynyt tutkittavana olevassa asiassa johonkin rikokseen ja näin ollen, oliko hän käyttäytymisensä perusteella sopiva pitämään hallussaan ampuma-aseita. Lääninhallitus totesi lisäksi, että lupahakemuksen hylkäämisen hakijan sopivuusarviointiin perustuen tulisi lääninhallituksen käsityksen mukaan johtaa harkintaan myös hänelle jo myönnettyjen lupien osalta, mikä asekeräilijän kysymyksessä ollen voisi merkitä määrältään ja omaisuusarvoltaan huomattavasta omaisuudesta luopumista.

Sisäasiainministeriön poliisiosaston arpajais- ja asehallintoyksikön antamassa lausunnossa todetaan, että ampuma-aselain ja -asetuksen säännökset eivät estä ratkaisemasta asekeräilijälle annettavaa hyväksyntää ja ampuma-aseiden hankkimista koskevia hakemuksia, vaikka hakija olisi vasta epäiltynä törkeästä kätkemisrikoksesta. Asekeräilijältä edellytetään korostettua nuhteettomuutta, joten päätös olisi todennäköisesti kielteinen, sillä jo epäily henkilön syylistymisestä johonkin ampuma-aselain 67 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdissa mainittuun rikokseen on riittävä peruste hakemuksen hylkäämiseen. Lausunnossa todetaan edelleen, että kynnys uutta ampuma-asetta koskevan hakemuksen hylkäämiseen on matalampi kuin voimassa olevan luvan peruuttamiseen, joten kyseisessä tapauksessa hakemusten hylkäämisen ei tarvitsisi johtaa voimassa olevien hallussapitolupien peruuttamiseen.

3.4

Kannanotto

Kantelussa on oikeudellisesti kysymys siitä, voidaanko vireillä olevassa rikosasiassa kantelijaan kohdistettua rikosepäilyä pitää hänen aselupahakemustensa käsittelyn viivästyttämisen kannalta hyväksyttävänä syynä.

Totean, että vireillä oleva esitutkinta ei sellaisenaan vaikuta lupahallintoviranomaisen velvollisuuteen käsitellä sille kuuluva hallintoasia ilman aiheetonta viivytystä. Tämä tarkoittaa myös sitä, että toimivaltaisen viranomaisen velvollisuutena on antaa vireille tulleeseen asiaan ratkaisu eikä asiaa siten voida jättää määräämättömäksi ajaksi ratkaisemattomaan tilaan, vaan hakemus tai muu vireillepanoa koskeva vaatimus on tutkinnan jälkeen joko hyväksyttävä tai hylättävä, taikka menettelyn edellytysten puuttuessa jätettävä tutkimatta (ks. Niemivuo – Keravuori, Hallintolaki, 2003, s. 199).

Asiaa on tässä tapauksessa tarkasteltava kuitenkin myös siltä kannalta, onko rikosprosessin lopputuloksessa odotettavissa jotain sellaista, joka voisi vaikuttaa kantelijaa koskevaan lupaharkintaan. Tällöin on pohdittava, voidaanko rikosprosessin lopputulosta kantelijan osalta pitää ehdottomana edellytyksenä hänen tekemiensä lupahakemusten ratkaisun kannalta, eli edellyttääkö viranomaiselle kuuluva asian selvittämisvelvollisuus hallintoasian käsittelyn viivyttämistä tällä perusteella.

Mikäli rikosasiassa annettu ratkaisu sitoisi lupa-asiaa koskevaa viranomaista, olisi selvää, että sen arvioiminen, täyttääkö luvanhakija luvan myöntämisen edellytykset, riippuisi rikosasiassa annetusta ratkaisusta. Koska kuitenkin rikosprosessit voivat kokonaiskestoltaan olla hyvinkin pitkiä, ei lääninhallitus näkemykseni mukaan voi oman toimivaltansa puitteissa pidättäytyä määräämättömäksi ajaksi tekemästä hallintopäätöstä, joka sen tehtäviin kuuluu. Ei voida ajatella, että lääninhallitus olisi itsenäisessä päätöksenteossään riippuvainen toisen viranomaisen tekemästä päätöksestä. Sinänsä ymmärrän, että lääninhallitus voi päätöksentekohetkellä ottaa huomioon sen tiedossa olevat hakijaa koskevat seikat ja käyttää niitä perusteena omassa ratkaisutoiminnassaan, mutta näkemykseni mukaan tällaisessakaan tapauksessa viranomaisen ei tulisi lykätä omaa päätöksentekoaan määräämättömäksi ajaksi eteenpäin tai asettaa päätöksentekoaan täysin riippuvaiseksi toisen viranomaisen ratkaisusta, mikäli tämä johtaisi asian käsittelyn kohtuuttomaan viivästymiseen.

Toisaalta nyt lääninhallitukselle tehtyjen lupahakemusten mahdollinen hylkääminen ei välttämättä automaattisesti johtaisi jo myönnettyjen hallussapitolupien edellytyksiä koskeviin uusiin päätösharkintoihin. Näin ollen lääninhallituksen perustelu lykätä vireillä olevien lupahakemusten käsittelyä siksi, että niiden päätös saattaisi johtaa jo aiempien hallussapitolupien mahdolliseen peruuttamiseen niistä aiheutuvine seurauksineen, ei ole oikeudellisesti kestävä. Totean myös, että näkemykseni mukaan kantelijan oikeusturvaa lääninhallituksen valitsemaa toimintamallia tehokkaammin palvelisi se, että kantelija voisi halutessaan saattaa lupahakemusta koskevan asiansa valituksen kautta tuomioistuimen käsiteltäväksi – päätöksen lopputuloksesta riippumatta.

Totean lopuksi, että en ole tässä päätöksessäni ottanut kantaa kantelijaa koskevan esitutinnan keston. En myöskään ole ottanut tässä päätöksessäni kantaa siihen, millainen vaikutus rikoksen, johon kantelijan epäillään syyllistyneen, laadulla olisi häntä koskevan lupaharkinnan kannalta.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsityksen lääninhallituksen virheellisestä menettelystä lupa-asian käsittelyssä sen tietoon toimittamalla lääninhallitukselle jäljennöksen tästä päätöksestäni.